

Т. М. Федоренко,
аспірант кафедри підприємництва і торгівлі, Донецький національний
університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського
ORCID ID: 0000-0002-3612-2312

DOI: 10.32702/2306-6814.2020.2.68

ДОСЛІДЖЕННЯ КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА СУБ'ЄКТІВ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Т. Fedorenko,
postgraduate student, Department of entrepreneurship and trade, Donetsk
National University of Economics and Trade named after Mykhailo Tugan-Baranovsky

RESEARCH OF THE COMPETITIVE ENVIRONMENT OF UKRAINIAN TOURIST SERVICES
MARKET ACTORS IN THE CONTEXT OF FORMING A SUSTAINABLE DEVELOPMENT
STRATEGY

У статті проведено дослідження конкурентного середовища суб'єктів ринку туристичних послуг України та систематизовано отримані результати. Визначено перелік основних показників оцінювання економічного розвитку регіонів (валовий регіональний продукт (у фактичних цінах) та наявний дохід населення у розрахунку на 1 особу населення; наявний дохід населення у розрахунку на 1 особу населення; індекс споживчих цін; індекс капітальних інвестицій; рівень доходу місцевих бюджетів (без трансферів з державного бюджету) у розрахунку на 1 особу населення; обсяги викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел на 1 млрд грн валового регіонального продукту). Створено рейтинг регіонів України за кількісною ознакою. Сформовано та систематизовано перелік показників діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг України, до яких віднесено: дохід від надання туристичних послуг (без ПДВ, акцизів і аналогічних обов'язкових платежів); кількості реалізованих суб'єктами ринку туристичних послуг туристичних путівок за регіонами та визначена їх вартість; кількість туристів, обслугованих суб'єктами ринку туристичних послуг. Процес вивчення та аналізування отриманих показників, що напряму впливають на формування стратегії сталого розвитку суб'єктів ринку туристичних послуг України є невід'ємною частиною даного дослідження, що дає можливість деталізовано вивчати сучасні тенденції розвитку цього питання крізь призму отриманих результатів.

In the article the research of the competitive environment of the subjects of the market of tourist services of Ukraine is conducted and the results obtained are systematized. The list of main indicators for assessing the economic development of regions (gross regional product (in actual prices) and disposable income per capita; disposable income per capita; consumer price index; capital investment index; local budget income level) (excluding transfers from the state budget) per capita; emissions of pollutants from stationary sources per UAH 1 billion of gross regional product). Rating of regions of Ukraine by quantitative trait was created. The list of indicators of activity of the subjects of the market of tourist services of Ukraine has been formed and systematized, which includes: income from rendering of tourist services (excluding VAT, excise duties and similar obligatory payments); the number of tourist tours sold by the subjects of the tourist services market by regions and their

cost; the number of tourists served by the subjects of the tourist services market. The process of studying and analyzing the obtained indicators that directly influence the formation of the strategy for sustainable development of the tourist market of Ukraine is an integral part of this study, which makes it possible to study in detail the current trends of this issue through the lens of the results obtained.

Formation of strategy of sustainable development of subjects of the market of tourist services of Ukraine is conditioned by carrying out of objective analysis and evaluation of research of the existing competitive environment. Conducting an analysis of the competitive environment of the tourist services market of Ukraine gives an opportunity to assess the strengths and weaknesses and, as a result, to determine the competitive advantages, because the development of the tourist services market entities is interdependent on the socio-economic development of the regions and the country as a whole. which is affected by the unstable economic situation, the underdeveloped domestic market for tourism services, which leads to a more detailed study of this issue.

The key determinant of the study of the competitive environment of the tourist services market of Ukraine in the context of the formation of a sustainable development strategy is the study of the main indicators of the activity of market entities by regions and indicators of economic regional development, identifying their interdependencies.

Ключові слова: стратегія сталого розвитку, ринок туристичних послуг, конкурентне середовище, економічний розвиток регіонів, суб'єкти ринку туристичних послуг, сталий розвиток, конкуренція, туризм.

Key words: sustainable development strategy, tourist services market, competitive environment, economic development of regions, subjects of the tourist services market, sustainability, competition, tourism.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМ ЗАВДАННЯМИ

Формування стратегії сталого розвитку суб'єктів ринку туристичних послуг України обумовлено здійсненням об'єктивного аналізу та оцінки дослідження існуючого конкурентного середовища. Проведення аналізу конкурентного середовища суб'єктів ринку туристичних послуг України дає змогу оцінити сильні та слабкі сторони, та, як результат — визначити конкурентні переваги, адже саме розвиток суб'єктів ринку туристичних послуг є взаємозалежним від соціально-економічного розвитку регіонів та країни в цілому, на що впливає нестабільна економічна ситуація, недостатньо розвинений внутрішній ринок туристичних послуг, що спонукає до більш детального вивчення цього питання.

Ключовою детермінантою дослідження конкурентного середовища суб'єктів ринку туристичних послуг України в контексті формування стратегії сталого розвитку є дослідження основних показників діяльності суб'єктів ринку за регіонами та показників економічного регіонального розвитку, виявлення їх взаємозалежностей.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Дослідженням основних питань вивчення конкурентного середовища ринку туристичних послуг України займалась Юринець З.В. [1]. Процес формування стра-

тегії забезпечення стійного економічного розвитку підприємств туристичної сфери відображено в роботах Гузь Д.О. [3]. Науково-методичні засади сталого соціально-економічного розвитку України висвітлено в роботах Міхальової К.В. [4]. Питання конкурентоспроможності підприємств на ринку туристичних послуг розкрито в роботах Гаврилюк С.П. [5]. Аналіз конкурентоспроможності регіонів України відображено здійснено в роботах Безуглої В.О. [6]. Дослідженням туристичної привабливості України, закономірностей формування та орієнтирів розвитку займався Бойко М.Г. [7]. Печенка О.І. та Носач Л.Л. розкрили питання аналізу факторів конкурентоспроможності туристичних підприємств України [8]. Водночас на сьогодні не втрачають своєї актуальності питання дослідження конкурентного середовища суб'єктів ринку туристичних послуг України, що в цьому випадку дають можливість оцінити свої конкурентні переваги та розробити стратегію забезпечення сталого розвитку.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою дослідження є аналіз конкурентного середовища суб'єктів ринку туристичних послуг України в контексті формування стратегії сталого розвитку через призму основних показників економічного розвитку регіонів та результативної складової діяльності суб'єктів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Дослідження конкурентного середовища суб'єктів ринку туристичних послуг України є досить складним

Таблиця 1. Суб'єкти ринку туристичних послуг України за регіонами, 2017–2018 рік

Найменування регіону	2017 рік, одиниць	2018 рік, одиниць	Динаміка	Частка на ринку туристичних послуг за 2017 рік, %	Частка на ринку туристичних послуг за 2018 рік, %
Україна	3469	4293			
Регіони	-	-		-	-
Вінницька	69	87	+18	1,99	2,03
Волинська	66	74	+8	1,9	1,72
Дніпропетровська	325	416	+91	9,37	9,69
Донецька	42	93	+51	1,21	2,17
Житомирська	47	63	+16	1,35	1,47
Закарпатська	63	91	+28	1,82	2,12
Запорізька	160	188	+28	4,61	4,38
Івано-Франківська	105	128	+23	3,03	2,98
Київська	116	217	+101	3,34	5,05
Кіровоградська	43	54	+11	1,24	1,26
Луганська	17	29	+12	0,49	0,68
Львівська	282	342	+60	8,13	7,97
Миколаївська	63	87	+24	1,82	2,03
Одеська	264	270	+6	7,61	6,29
Полтавська	93	155	+62	2,68	3,61
Рівненська	60	93	+33	1,73	2,17
Сумська	58	79	+21	1,67	1,84
Тернопільська	45	63	+18	1,3	1,47
Харківська	263	266	+3	7,58	6,2
Херсонська	67	80	+13	1,93	1,86
Хмельницька	90	89	-1	2,59	2,07
Черкаська	92	101	+9	2,65	2,35
Чернівецька	65	77	+12	1,87	1,79
Чернігівська	51	58	+7	1,47	1,35
м. Київ	923	1093	+170	26,6	25,46

Джерело: сформовано автором на основі [9].

та довготривалим процесом, адже потребує всебічного, поетапного, об'єктивного та аналітично обґрунтованого вивчення всіх його важливих аспектів. У процесі проведеного дослідження слід використовувати ґрунтовний підхід до оцінки конкурентного середовища завдяки реалізації таких складових: аналізування ринку туристичних послуг України за регіонами та діяльності його головних учасників — суб'єктів ринку туристичних послуг, а саме: визначення загального рівня конкурентоспроможності цього ринку шляхом відбору регіонів-лідерів за величиною частки, що займають на ринку;

оцінка доходу від надання туристичних послуг (без ПДВ, акцизів і аналогічних обов'язкових платежів); розрахунок кількості реалізованих туристичних путівок та відображення їх вартості.

З метою визначення наявних конкурентних переваг суб'єктів ринку туристичних послуг України за регіонами та формування на їх основі стратегії сталого розвитку опрацьовано основні показники оцінювання економічного розвитку регіонів, до переліку яких належать:

— валовий регіональний продукт (у фактичних цінах) та наявний дохід населення у розрахунку на 1 особу населення, що характеризують економічну та соціальну згуртованість регіону;

— індекс споживчих цін відображає економічну ефективність регіонів;

— індекс капітальних інвестицій та обсяг експорту товарів у розрахунку на 1 особу населення визначають інвестиційно-інноваційний розвиток та зовнішньо-економічну співпрацю;

— рівень доходу місцевих бюджетів (без трансферів з державного бюджету) у розрахунку на 1 особу населення описує фінансову самодостатність регіонального розвитку;

— показники обсягу викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел на 1 млрд грн валового регіонального продукту характеризують раціональне природокористування та якість довкілля.

Аналіз показників ведення діяльності суб'єктами ринку туристичних послуг України та туристичного ринку в цілому спонукає до детального вивчення показників економічного розвитку регіонів з метою визначення лінії їх зв'язку.

Для систематизації загальної кількості суб'єктів ринку туристичних послуг України за 2017—2018 роки, відображення їх динаміки та частки на ринку за регіо-

Таблиця 2. Регіони-лідери за ознакою переважної частки на ринку туристичних послуг України за 2017–2018 роки

Регіон	2017 рік	2018 рік	Динаміка	Частка на ринку туристичних послуг за 2017 рік, %	Частка на ринку туристичних послуг за 2018 рік, %
м.Київ	923	1093	+170	26,6	25,46
Дніпропетровська	325	416	+91	9,37	9,69
Львівська	282	342	+60	8,13	7,97
Одеська	264	270	+6	7,61	6,29
Харківська	263	266	+3	7,58	6,2
Івано-Франківська	105	128	+23	3,03	2,98
Запорізька	160	188	+28	4,61	4,38
Київська	116	217	+101	3,34	5,05
Рівненська	60	93	+33	1,73	2,17
Вінницька	69	87	+18	1,99	2,03
Тернопільська	45	63	+18	1,3	1,47
Чернівецька	65	77	+12	1,87	1,79

Джерело: сформовано автором на основі [9].

нами сформовано таблицю 1, що дає можливість обрати регіонів-лідерів.

Опрацювавши дані, наведені в таблиці 1 сформовано перелік регіонів-лідерів за ознакою переважної частки на ринку туристичних послуг України за 2017—2018 роки та відображено в таблиці 2.

Визначено 12 регіонів, які увійшли до лідерів (відображено на рис. 1). В Україні у 2018 році кількість суб'єктів ринку туристичних послуг становила 4293 од., що на 824 од. більше в порівнянні з попереднім роком. Найбільшу кількість суб'єктів налічується у місті Києві — 1093 одиниці, що становить 25,46 % від загальної кількості. Спостерігається загальна тенденція до збільшення їх кількості, адже станом на 2017 рік у місті Києві було 923 од., в 2018 році — 1093 од., що на 170 од. більше. Дніпропетровська область має 9,69 % на ринку, кількість суб'єктів порівняно з попереднім роком зросла на 91 од. У Львівській області налічується 342 од., що становить 7,97 %, Харківська область налічує 266 од., показник приросту відповідно до попереднього року — 6,2 %.

Аналізування показників роботи суб'єктів ринку туристичних послуг, а саме доходу від надання туристичних послуг (без ПДВ, акцизів і аналогічних обов'язкових платежів) спонукають до наступних висновків: лідерами є 4 регіони, серед яких м. Київ з показниками доходу 19706523,1 тис. грн, що становить 93,53 % від загального регіонального доходу (не наведено на рисунку у зв'язку з тим, що даний регіон займає всюди лідируючі позиції, та буде заважати повноцінно вбачати місце кожного регіону в загальній системі); Івано-Франківська та Львівська області, що складають кожна по 2,1 % від загального регіонального доходу, де в першій показник доходу становить 437913,7 тис. грн, а в

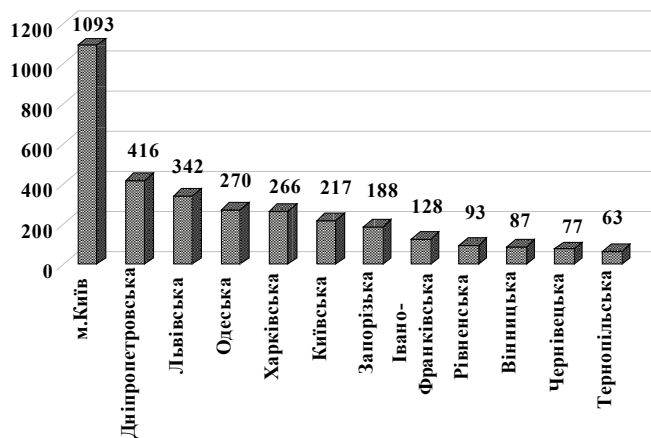

Рис. 1. Рейтинг регіонів України за кількісною ознакою за 2018 рік, одиниць

Джерело: сформовано автором на основі [9].

другої — 442823,2 тис. грн. В Одеській області показник доходу становить 172028,9 тис. грн, що складає 0,81 %.

У загальному обсязі реалізованих суб'єктами ринку туристичних послуг туристичних путівок, лідером виступає м. Київ, адже частка якого складає 77 % (1620138 одиниць) (не наведено на рисунку у зв'язку з тим, що даний регіон займає всюди лідируючі позиції, та буде заважати повноцінно вбачати місце кожного регіону в загальній системі), Львівська область — 12 % (244662 одиниць), Івано-Франківська область становить 2 % (40174 одиниць), Дніпропетровська, Харківська, Запорізька області складають по 1 %.

Показник вартості реалізованих суб'єктами ринку туристичних послуг туристичних путівок у 2018 році за регіонами займає найбільшу частку м. Київ — 88 % (38538011,0 тис. грн) (не наведено на рисунку у зв'язку

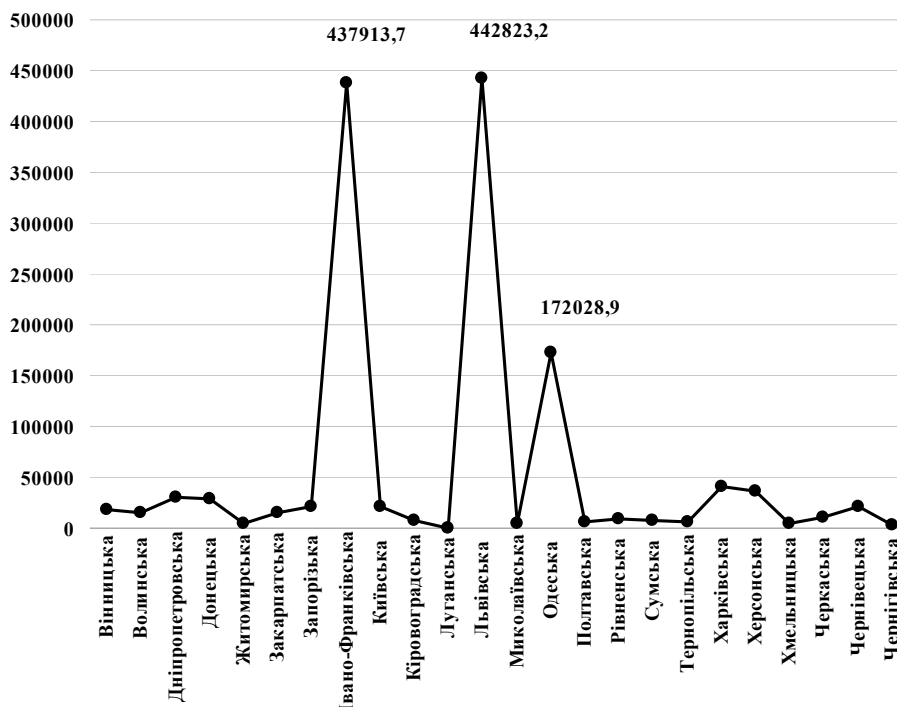

Рис. 2. Дохід від надання туристичних послуг (без ПДВ, акцизів і аналогічних обов'язкових платежів), тис. грн, 2018 рік

Джерело: сформовано автором на основі [9].

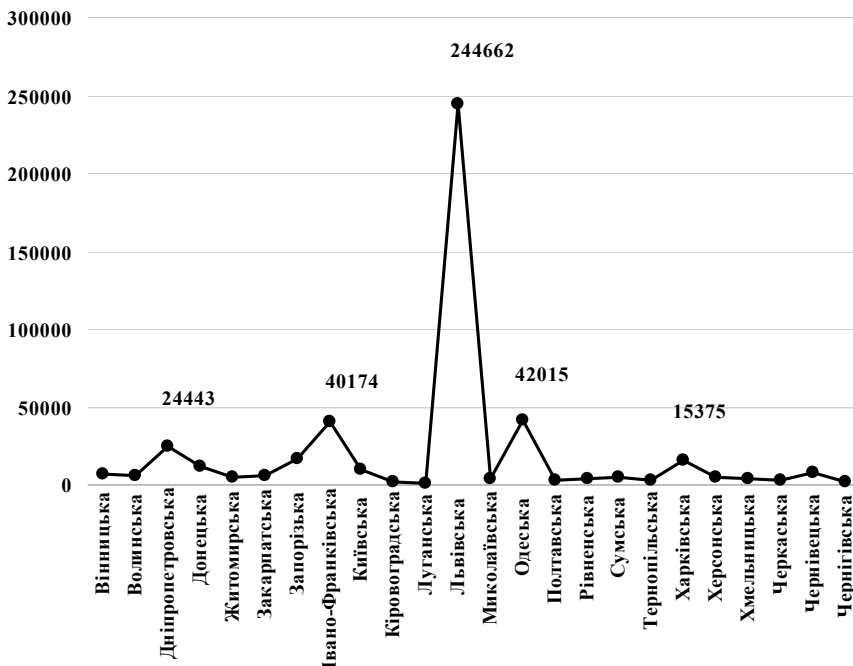

Рис. 3. Кількість реалізованих суб'єктами ринку туристичних послуг туристичних путівок у 2018 році за регіонами, одиниць

Джерело: сформовано автором на основі [9].

з тим, що цей регіон займає всюди лідируючі позиції, та буде заважати повноцінно вбачати місце кожного регіону в загальній системі), Львівська область — 2,88 % (126 147,4 тис. грн), Дніпропетровська область — 2 % (675 332,8 тис. грн), Одеська область — 1,45 % (637 147,4 тис. грн), Запорізька область — 0,91 % (399 873,8 тис. грн), Харківська область — 0,83 % (365 587,7 тис. грн), Івано-Франківська область — 0,79 % (348 427,3 тис. грн), Київська область — 0,75 % (328 605,8 тис. грн).

економічних показників країни. До перешкод, що гальмують розвиток суб'єктів ринку туристичних послуг України можна віднести економічні, політичні, екологічні, управлінські, соціально-культурні чинники [2].

Проте протягом останніх років спостерігається тенденцію розвитку суб'єктів ринку туристичних послуг України, незважаючи на доволі велику кількість чинників, що негативно впливають. Про це свідчить обсяг надходжень від сплати туристичного збору, адже у І півріччі 2018 року склав 33,8 млн грн, що на 29,1% більше, ніж у І півріччі 2017 року.

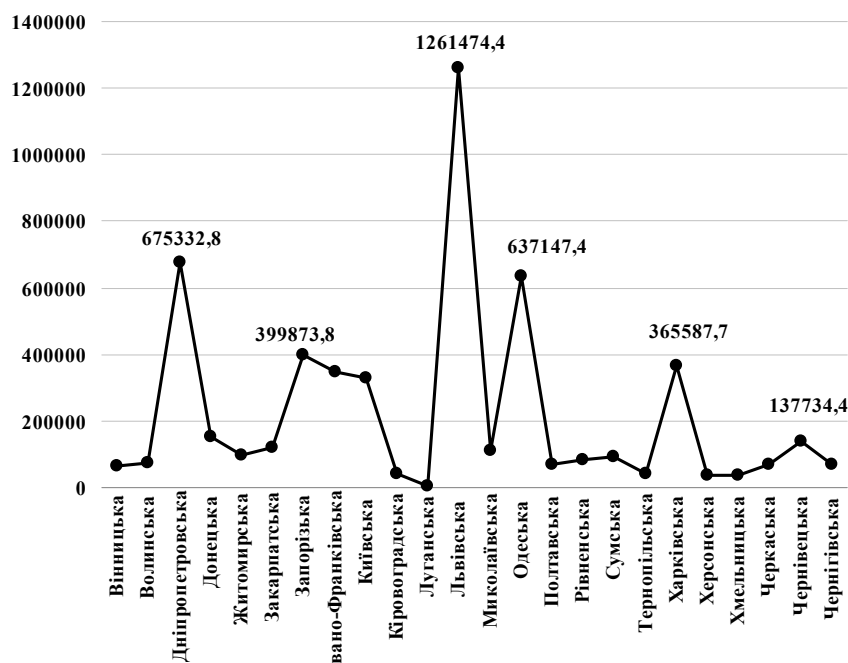

Рис. 4. Вартість реалізованих суб'єктами ринку туристичних послуг туристичних путівок у 2018 році за регіонами, тис. грн

Джерело: сформовано автором на основі [9].

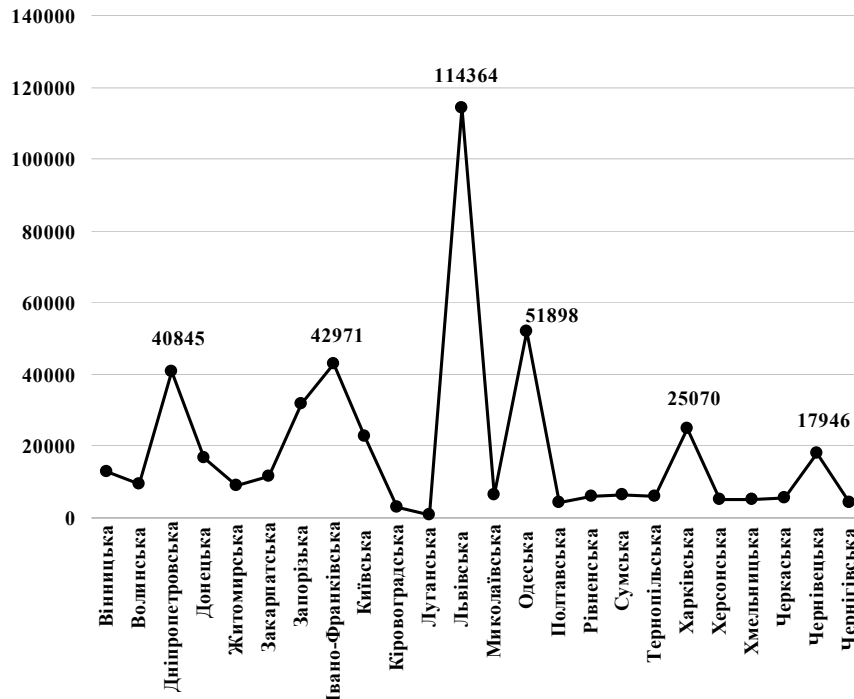

Рис. 5. Кількість туристів, обслужених суб'єктами ринку туристичних послуг, у 2018 році за регіонами

Джерело: сформовано автором на основі [9].

Регіонами-лідерами за найбільшими обсягами надходжень від сплати туристичного збору, що надійшли до місцевих бюджетів, у I півріччі 2018 року стали [2]:

- м. Київ — 13,9 млн грн (41,1 % загальної суми);
- Львівська обл. — 6,1 млн грн (17,9 %);
- Івано-Франківська обл. — 2,4 млн грн (7,0 %);
- Одеська обл. — 2,1 млн грн (6,1 %);
- Закарпатська обл. — 1,6 млн гривень (4,7 %).

Найбільше зростання суми сплати податків суб'єктами ринку туристичних послуг України до зведеного бюд-

жету за I півріччя 2018 року у порівнянні з I півріччям 2017 року відбулось: у м. Київ (на 84,9%), Закарпатській (на 35,8%), Львівській (на 31,4%), Волинській (на 27,9%), Полтавській (на 27,2%) та Кіровоградській (на 25,4%) областях [2].

Регіони-лідери за найбільшими обсягами надходжень від сплати податків суб'єктами туристичної діяльності у I півріччі 2018 року [2]:

- м. Київ — 612,6 млн грн (32,2 % загальної суми);
- Львівська обл. — 205,1 млн грн (10,8 %);

Таблиця 3. Основні показники оцінювання економічного розвитку регіонів за 2018 рік

Найменування регіону	Показники оцінювання економічного розвитку регіонів за 2018 рік						
	1	2	3	4	5	6	7
	Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах) у розрахунку на 1 особу населення, грн	Наявний дохід населення у розрахунку на 1 особу населення, грн	Індекс споживчих цін, %	Індекс капітальних інвестицій, % до попереднього року	Обсяг експорту товарів у розрахунку на 1 особу населення, дол. США	Доходи місцевих бюджетів (без трансферів з ДБ) у розрахунку на 1 особу населення, тис. грн	Обсяги викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел на 1 млрд грн валового регіонального продукту, тис. тонн
м. Київ	238622	141173,8	108,8	130,6	3482,8	13,0	0,06
Дніпропетровська	97137	72883,4	109,2	129,4	2399,3	8,0	2,09
Львівська	58221	55510,7	110,1	101,9	750,6	5,7	0,74
Одеська	62701	61165,6	109,3	95,9	700,5	6,8	0,19
Харківська	69489	60117,7	111,2	109,3	476,4	6,4	0,24
Івано-Франківська	46312	48367,7	109,1	84,7	633,8	4,0	3,10
Запорізька	75306	67982,5	109,2	88,0	1970,1	6,8	1,38
Київська	90027	63498,4	110,0	109,8	1054,4	7,8	0,30
Рівненська	42038	47729,1	109,3	108,7	354,5	4,0	0,19
Вінницька	58384	54992,0	109,0	137,8	911,6	5,3	1,68
Тернопільська	38593	43512,5	109,7	103,7	431,3	3,8	0,26
Чернівецька	31509	42850,4	108,7	106,7	221,0	3,5	0,11

Джерело: розроблено автором на основі [10].

Таблиця 4. Визначення місця регіону за показниками оцінювання економічного розвитку регіонів за 2018 рік

Найменування регіону	Загальне місце регіону за показниками (1-7)	Місце регіону за показниками оцінювання економічного розвитку регіонів за 2018 рік						
		1	2	3	4	5	6	7
м. Київ	1	1	1	2	4	1	1	1
Дніпропетровська	2	3	2	7	5	2	2	22
Львівська	8	11	10	22	17	10	9	19
Одеська	4	7	5	10	19	13	5	6
Харківська	7	6	7	23	10	20	7	11
Івано-Франківська	11	18	18	5	25	16	21	24
Запорізька	5	5	3	7	23	3	5	20
Київська	3	4	4	21	9	8	3	13
Рівненська	10	20	19	10	11	22	22	6
Вінницька	6	10	11	3	2	9	13	21
Тернопільська	12	22	21	17	15	21	23	12
Чернівецька	9	24	15	1	6	24	25	4

Джерело: розроблено та сформовано автором на основі [10].

- Одеська обл. — 116,4 млн грн (6,1 %);
- Дніпропетровська обл. — 107,8 млн грн (5,7 %);
- Київська обл. — 90,3 млн грн (4,7 %).

Визначено зв'язок між суб'єктами ринку туристичних послуг України та економічним розвитком регіонів у таблиці 3, сформовано дані для проведення подальшого дослідження. Виявлено, що розвиток ринку туристичних послуг є похідною результативною ознакою від економічних благ регіонів, і навпаки.

Посилаючись на дані, наведені в таблиці 3, валовий регіональний продукт (у фактичних цінах) у розрахунку на 1 особу населення є найбільшим у м. Києві, що становить 238622 грн, наявний дохід населення на у розрахунку на 1 особу населення дорівнює 141173,8 грн; показник індексу споживчих цін у Чернівецькій області (108,7 %) є найліпшим. Вінницька область є однією із лідерів по величині індексу капітальних інвестицій, який становить 137,8 %. Обсяг експорту товарів у розрахунку на 1 особу населення є найвищим у місті Києві (3482,8 дол. США). Показник доходів від місцевих бюджетів (без трансферів з держаного бюджету) у розрахунку на 1 особу населення дорівнює 13 тис. грн, є найвищим у місті Києві, також найкращим показником по обсягах викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел на 1 млрд грн валового регіонального продукту також можна відзначити Київ (0,06 тис. тонн).

На основі проведеного дослідження та аналізу показників оцінювання економічного розвитку регіонів за 2018 рік розроблено рейтингову систему по визначенню загального місця регіону за вищенаведеними показниками, що систематизовано в таблиці 4.

На основі даних, наведених у таблиці 4, визначено лідерів економічного розвитку за регіонами, до переліку яких увійшли: м. Київ, Дніпропетровська, Київська, Одеська, Запорізька області.

Посилаючись на вищезазначені показники, можна стверджувати, що конкуренція серед суб'єктів ринку туристичних послуг в Україні зростає. Особливо це стосується виробників туристичного продукту на напрямках масового попиту; нездорова конкуренція та, як наслідок, демпінг і зменшення норми прибутку скорочують кількість суб'єктів, які готові працювати в таких рин-

кових умовах. Аналізування основних факторів, що негативно впливають на конкурентоспроможність суб'єктів ринку туристичних послуг спонукають до таких тверджень:

- 1) недосконалість українського законодавства з питань регулювання діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг;
- 2) примітивний розвиток інфраструктури ринку туристичних послуг;
- 3) недостатня кількість державних програм зі створення та підтримки ринку туристичних послуг;
- 4) відсутність податкового стимулювання туристичної діяльності.

Заходами впливу на економічний фактор можуть бути такі кроки: внесення змін у законодавство України щодо докладного трактування прав та обов'язків іноземних туристів для забезпечення безпечного пересування туристів та збільшення відповідальності країни за порушення. Також збільшення відповідальності іноземних представників за шкоду навколишньому середовищу; налагодження зав'язків та тісна співпраця з міжнародними організаціями в галузі туризму для залучення додаткових коштів; залучення іноземних інвестицій для покращення інфраструктури країни [11].

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Підсумовуючи вищесказане, можна стверджувати, що Україна має досить високий потенціал розвитку ринку туристичних послуг України, що надає їй конкурентні переваги серед інших країн, але невідповідність наявної туристичної інфраструктури сучасним стандартам, недосконалість законодавчої бази, відсутність інвесторів гальмує розвиток даної галузі. Чим більше підприємство має конкурентних факторів перед наявними та потенційними конкурентами, тим вища його конкурентоспроможність, ефективність, перспективність [11]. Практична реалізація вищезазначених пропозицій у діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг дозволить удосконалити їх конкурентоспроможність, здійснювати моніторинг рівня конкуренто-

спроможності та забезпечувати обґрунтованість стратегічних планів господарювання в мінливих ринкових умовах. Ринок туристичних послуг потребує значних капіталів та експертного підходу, але за умови грамотного планування та ефективного реалізації ринок туристичних послуг України зможе збільшити дохідну частину бюджету України.

Варто відзначити, що забезпечення сталого розвитку ринку туристичних послуг України, його суб'єктів є взаємозалежним з економічним розвитком регіонів та країни загалом, підтвердженням цьому виступають вищенаведені показники діяльності суб'єктів та показники економічного розвитку регіонів, з яких регіонами-лідерами є м. Київ, Дніпровська, Львівська, Одеська, Харківська, Запорізька, Київська області. Саме збалансоване використання наявних ресурсів та створення нових джерел для збільшення туристичних потоків допоможе бути гідним та конкурентоспроможним гравцем на національному та світовому ринку.

Подальші дослідження повинні бути спрямовані на здійснення аналізу чинників впливу на сталий розвиток суб'єктів ринку туристичних послуг України.

Література:

1. Юринець З.В. Дослідження конкурентного середовища ринку туристичних послуг України / З.В. Юринець // Ефективна економіка. — 2015.
2. Інформація щодо фінансово-економічних показників туристичної сфери (I півріччя 2016—2018 років) [Електронний ресурс] // Державна фіскальна служба України. — 2018. — Режим доступу до ресурсу: <file:///C:/Users/Acer/Downloads/Інформація%20по%20показникам.pdf>
3. Гузь Д.О. Формування стратегії забезпечення стійкого економічного розвитку підприємств туристичної сфери: дис. канд. ек. наук: 08.00.04 / Гузь Д.О. — Одеса, 2018. — 217 с.
4. Міхальова К.В. Науково-методичні засади сталого соціально-економічного розвитку України / К.В. Міхальова // Інноваційна економіка. — 2013. — С. 40—46.
5. Гаврилюк С.П. Конкурентоспроможність підприємств на ринку туристичних послуг: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.06.02 "Підприємництво, менеджмент та маркетинг" / Гаврилюк С. П. — Київ, 2001. — 22 с.
6. Безугла В.О. Аналіз конкурентоспроможності регіонів України / В.О. Безугла // Регіональна економіка. — 2004. — № 4 (34). — С. 64—68.
7. Бойко М.Г. Туристична привабливість України: закономірності формування та орієнтири розвитку / М.Г. Бойко // Інвестиції: практика та досвід. — 2009. — № 16. — С. 34—39.
8. Печенка О.І. Аналіз факторів конкурентоспроможності туристичних підприємств України [Електронний ресурс] / О.І. Печенка, Л. Л. Носач // ХДУХТ. — 2012. — Режим доступу до ресурсу: [file:///C:/Users/Acer/Downloads/esprstp_2012_1\(2\)_28.pdf](file:///C:/Users/Acer/Downloads/esprstp_2012_1(2)_28.pdf)
9. Статистичні дані туристичної діяльності в Україні у 2018 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
10. Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів за 2018 рік [Електронний ресурс] // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. — 2019. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/Reytingova-otsinka-za-2018-rik-prezentatsiyni-materiali.pdf>
11. Демура Т. Створена Асоціація лідерів туристичного бізнесу України / Т. Демура // Українська туристична газета. — 2008. — № 4 (43). — С. 1—2.

References:

1. Yurynets' Z. V. (2015), "Research of the competitive market of tourist services of Ukraine", *Efektivna ekonomika*.
2. State Fiscal Service of Ukraine (2018), "Information on the financial and economic indicators of the tourism sector (I half of 2016-2018)", available at: <file:///C:/Users/Acer/Downloads/Інформація%20по%20показникам.pdf>. (Accessed 02 December, 2019).
3. Huz', D. O. (2018) "Formation of strategy for ensuring sustainable economic development of tourism enterprises", Abstract of Ph.D. dissertation, Economy and enterprise management, Odessa II Mechnikov National University of Odesa, Odessa, Ukraine.
4. Mikhal'ova K. V. (2013), "Scientific and methodological foundations of sustainable socio-economic development of Ukraine", *Innovatsijna ekonomika*, pp. 40—46.
5. Havryliuk, S. P. (2001), "Competitiveness of enterprises in the market of tourist services", Ph.D. Thesis, Entrepreneurship, management and marketing, Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv, Ukraine.
6. Bezuhla V. O. (2004), "Analysis of the competitiveness of Ukrainian regions", *Rehional'na ekonomika*, vol. 4 (34), pp. 64—68.
7. Bojko M. H. (2009), "Ukraine's tourist attractiveness: regularities of formation and landmarks of development", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 16, pp. 34—39.
8. Pechenka O. I. (2012), "Analysis of the factors of competitiveness of tourist enterprises of Ukraine", [Online], available at: [file:///C:/Users/Acer/Downloads/esprstp_2012_1\(2\)_28.pdf](file:///C:/Users/Acer/Downloads/esprstp_2012_1(2)_28.pdf) (Accessed 01 December 2019).
9. State Statistics Service of Ukraine (2018), "Statistics of tourist activity in Ukraine in 2018", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 13 December, 2019).
10. Ministry of Regional Development, Construction and Housing and Communal Services of Ukraine (2018), "Monitoring of socio-economic development of regions for 2018", available at: <http://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/Reytingova-otsinka-za-2018-rik-prezentatsiyni-materiali.pdf> (Accessed 15 December, 2019).
11. Demura T. (2008), "The Association of Leaders of Tourism Business of Ukraine was created", *Ukrains'ka turystychna hazeta*, vol. 4 (43), pp. 1—2.

Стаття надійшла до редакції 14.01.2020 р.